

Úřad pro ochranu osobních údajů

Pplk. Sochora 27, 170 00 Praha 7, Tel.: 234 665 111, Fax: 234 665 444; e-mail: posta@uouu.cz

STANOVISKO č. 4/2009

září 2009

Činnost bezpečnostních agentur z pohledu zákona o ochraně osobních údajů

Úvod

V návaznosti na novou právní úpravu podmínek výkonu činností spojených s ostrahou majetku a osob provedenou s účinností od 1. ledna 2009 zákonem č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky (dále také zákon č. 274/2008 Sb.), kdy dochází zejména k rozšíření personálních nároků spojených s činností bezpečnostních agentur v této oblasti a současně k přesnějšímu vymezení jejich postavení, vydává Úřad pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“) toto své stanovisko.

Odůvodnění

Postavení bezpečnostních agentur z pohledu zákona o ochraně osobních údajů

Ostraha majetku a osob je podle § 6a odst. 1 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) ve znění zákona č. 274/2008 Sb. koncesovanou živností, která zahrnuje poskytování služeb spojených s:

- ostrahou a ochranou majetku,
- ostrahou při přepravě peněz včetně jejich zpracování,
- ochranou osob a právních zájmů,
- zajišťováním pořádku v místech konání veřejných shromáždění, slavností a sportovních podniků,
- vyhodnocováním bezpečnostních rizik,
- provozováním centrálních pultů ochrany.

Až na výjimky lze tvrdit, že **součástí výkonu této činnosti je také zpracování osobních údajů osob**, ať se jedná o monitorování pohybu zaměstnanců, klientů a návštěvníků v prostorách, kde bezpečnostní agentura svou preventivní dohlížecí činnost přímo vykonává dle pokynů a požadavků objednatele této služby, anebo má jít o konkrétní aktivitu nebo zásah a s ním spojené služby pro objednatele služby.

Protože živností je dle § 2 živnostenského zákona soustavná samostatně provozovaná činnost, vykonávaná za účelem zisku, jsou **bezpečnostní agentury** a obdobné subjekty zajišťující ochranu majetku a osob nebo jejich sledování v řadě situací **považovány za správce osobních údajů** ve smyslu § 4 písm. j) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“). To vše proto, že klient bezpečnostní agentury si sice tuto službu objednává, ale je to sama agentura, která po vyhodnocení náročnosti požadované služby a všech bezpečnostních rizik spojených s jejím výkonem rozhoduje o způsobu a rozsahu opatření či úkonů, které bude provádět, a tedy i o zpracování osobních údajů, za které odpovídá. Takové zpracování osobních údajů – prováděné jako nedílná součást služeb poskytovaných klientům - je nutno považovat za soubor operací prováděných s osobními údaji, tedy za systematické zpracování ve smyslu § 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů.

Bezpečnostní agentura jako správce osobních údajů

Podle názoru Úřadu je však dřívější pohled na roli bezpečností agentury, jako subjektu stojícího maximálně v pozici zpracovatele osobních údajů (viz dokument Úřadu K problémům z praxe č. 5/2002, dostupný na www.uoou.cz) nutno zásadně přehodnotit právě s ohledem na probíhající celospolečenskou diskusi o nové úloze těchto subjektů například v souvislosti s výkonem pořadatelské služby na sportovních stadionech a v arénách; a dále s ohledem na samu rozvíjející se činnost těchto subjektů podpořenou nově také základní právní úpravou podmínek pro výkon této činnosti provedenou shora citovaných ustanovením živnostenského zákona. S tím souvisejí také prostředky využívané k zajištění úkolů bezpečnostních agentur, kdy se stále více prosazuje forma zejména automatizovaného zpracování a vyhodnocování pořizovaných informací (např. pomocí kamerových systémů).

Jak již výše uvedeno, bezpečnostní agentury apod. jsou samostatné podnikatelské subjekty, které při své činnosti sledují především vlastní cíle, tedy zisk. Klienti bezpečnostních agentur s nimi sjednávají smlouvy na výkon některých činností uvedených výše nebo v živnostenském oprávnění jako předmět činnosti (§ 45 odst. 4 živnostenského zákona).

Skutečnost, jestli pro účely sjednané smlouvy bude zapotřebí zpracovávat osobní údaje třetích osob (často však klienta, resp. jeho zaměstnanců) nebo ne a případně jaké a jakými prostředky, bude ve většině případů určovat bezpečnostní agentura v souladu se svými poznatky a zkušenostmi.

Předmětem smlouvy mezi klientem a bezpečnostní agenturou není zpracování osobních údajů, ale právě ochrana majetku a osob, hledání majetku a osob, zjišťování důkazů atd. Pokud se tedy bezpečnostní agentura rozhodne, že pro zajištění svých povinností vyplývajících ze smlouvy s klientem potřebuje zpracovávat osobní údaje třetích osob, je účel zpracování sice nepřímou stanoven smlouvou, resp. výkladem předmětu smlouvy ze strany bezpečnostní agentury, ale prostředky zpracování osobních údajů již volí zcela samostatně bezpečnostní agentura. Zpracování osobních údajů bude tedy provádět sama bezpečnostní agentura a odpovídat za něj tedy bude primárně také ona (§ 2 živnostenského zákona – živnostník provádí činnost vlastním jménem a na vlastní odpovědnost). V tomto případě je tedy bezpečnostní agentura v pozici správce ve smyslu § 4 písm. j) zákona o ochraně osobních údajů se všemi povinnostmi z tohoto postavení vyplývajícími.

Výjimku z výše uvedeného může představovat situace, kdy klient bezpečnostní agentuře sice jednoznačně určí, jaké osobní údaje (koho, jaké kategorie subjektů) a jakými prostředky se mají zpracovávat, ale uzavře s bezpečnostní agenturou „jen“ příslušnou zpracovatelskou smlouvu dle § 6 zákona o ochraně osobních údajů, podle které zůstává subjektem odpovědným za zpracování osobních údajů a své odpovědnosti se zprostí jen za zákonem stanovených podmínek. Myslitelná je např. situace, kdy by majitel obchodního centra instaloval vlastní kamerový systém a bezpečnostní agentura by prováděla jeho obsluhu a zajišťování osob podezřelých ze závadové činnosti. V tomto případě by byla v pozici zpracovatele ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů.

Avšak i v této souvislosti platí, že jestliže zpracovatel zjistí, že správce porušuje povinnosti stanovené zákonem o ochraně osobních údajů pro zpracování osobních údajů, je povinen jej na to neprodleně upozornit a ukončit zpracování osobních údajů. Pokud tak neučiní, odpovídá za škodu, která subjektu údajů vznikla, společně a nerozdílně se správcem údajů. Tím není dotčena jeho odpovědnost podle tohoto zákona (§ 8 zákona o ochraně osobních údajů).

Povinnosti bezpečnostní agentury

Při posouzení aktuálního stavu právní úpravy podmínek pro zpracování osobních údajů a podmínek pro výkon činností bezpečnostních agentur dospěl Úřad k následujícím závěrům:

- 1) Dodržování zásad ochrany osobních údajů je nezbytnou součástí činnosti bezpečnostní agentury.
- 2) Bezpečnostní agentura musí plnit povinnosti subjektu odpovědného za zpracování, zpravidla jako správce. Obvykle zpracovává osobní údaje sledovaných osob za situace, kdy musí splnit:
 - a) Povinnosti podle § 5 odst. 1 a 2 zákona o ochraně osobních údajů, které se zaměřují na legalitu a legitimitu očekávaného zpracování osobních údajů. Jako zásadní povinnost pro legitimní sběr osobních údajů se jeví povinnost podle § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů, tedy zpracovávat osobní údaje jen se souhlasem jejich nositele. Výjimku z této povinnosti může správce nebo zpracovatel aplikovat jen za situace, kdy provádí zpracování nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce (§ 5 odst. 2 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů), nebo pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby; ani takové zpracování osobních údajů však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života (§ 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů). Přičemž rozsah takto zpracovávaných osobních údajů musí být nezbytný vzhledem k deklarovanému účelu (§ 5 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů).
 - b) Povinnosti podle § 6 vztahující se k smlouvě o zpracování osobních údajů jako zvláštním smluvním typu, která by vždy měla být nezbytnou součástí spolupráce mezi bezpečnostní agenturou a jejím klientem. Z pohledu Úřadu je nezbytné uvést, že vždy bude existovat smlouva, která se do jisté míry zabývá zpracováním osobních údajů. Buď půjde o vztah (smlouvu a smluvní spolupráci) dvou správců, nebo o smlouvu podle ustanovení § 6 zákona o ochraně osobních údajů Zárukami smluvní strany o technickém a organizačním zabezpečení zpracování však není prosté převzetí ustanovení zákona, např. ve formě smluvního závazku.
 - c) Informační povinnosti podle § 11 odst. 1 a 2 a 12 musejí být splněny ze zásady vždy. Jedinou přípustnou výjimkou bude situace, kdy správce zpracovávané informace přímo nezískal od subjektu údajů (tedy nikoli monitorováním pohybu nebo chování osob), a pokud mu zpracování osobních údajů ukládá zvláštní zákon nebo je takových údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštních zákonů (§ 11 odst. 3 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů).
 - d) Povinnosti podle § 13 zejména ve vztahu k možnostem automatizovaně zpracovávaných a vyhodnocovaných informací musejí být dodrženy vždy.
 - e) Oznamovací povinnost podle § 16 zákona o ochraně osobních údajů v případě, že bude docházet ke zpracování osobních údajů, jejichž rozsah bude větší nežli nezbytně nutný pro dosažení zákonné povinnosti správce. V zásadě i v případě oznamovací povinnosti správce platí některé výjimky týkající se zpracování osobních údajů, které jsou součástí datových souborů veřejně přístupných na základě zvláštního zákona, to vše za zachování účelu, pro který byla tato data původně zpřístupněna (§ 18 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů; v úvahu bude rovněž připadat výjimka z oznamovací povinnosti za situace, kdy zpracování osobních údajů správcem ukládá zvláštní zákon nebo je takových osobních údajů třeba

k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštního zákona (§ 18 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů.

Posuzování právního titulu pro zpracování bez splnění oznamovací povinnosti však přísluší vždy Úřadu. V úvahu tak přichází i situace, kdy bezpečnostní agentura samostatně nezpracovává žádné informace, a může být toto postavení posuzováno jako postavení zpracovatele v mezích právní úpravy podmínek ochrany osobních údajů. Oznamovací povinnost pak přechází na správce.

Závěr

Závěrem je třeba uvést, že zákon o ochraně osobních údajů nebrání bezpečnostním agenturám zpracovávat osobní údaje, ale současně očekává, že tyto subjekty budou osobní údaje zpracovávat jen s použitím legitimních prostředků, které nepřekročí míru přípustného zásahu do soukromí fyzických osob. Úřad bude proto v nejbližším období sledovat, jakým způsobem jsou zásady pro zpracování osobních údajů ze strany těchto subjektů dodržovány.